

İslâm'ın adı anılınca baş öne doğru eğilerek selâm verilir. "Kutsal öpüşle selâm" (Romalı'lar'a Mektup, 16/16; Korintoslular'a I. Mektup, 16/20) günümüzde sadece özel âyinlerde ve din adamları arasında uygulanır. Keldânîler "şlama", Süryânîler "şlomo" diyerek tokalaşır ve birbirlerini öperler, Ermeniler ise sadece eğilerek selâm verirler.

Küreselleşme ve sekülerleşmenin etkisiyle günümüzde giderek geleneksel dinî selâmların yerini bu içerikten arındırılmış selâmlar almaktadır. Bazen da bir kültüre veya inanca ait selâm şekillerinin diğer kültürlerle geçtiği görülmektedir. Her ne kadar dinî içeriği azalsa da selâm ifadelerine yerleşmiş olan ulûhiyyetle ilgili bazı kelimeler varlığını sürdürmektedir. Nitekim Fransızca'daki "adieu" (Allah'a ısmarladık), İspanyolca'daki "adios" (Tanrı'yla beraber git) ve İngilizce'deki "good-bye" (God be with you-Tanrı seninle olsun) gibi dinî içerikli selâmlar günümüzde de kullanılmaktadır (*Encyclopaedia of Religion*, XII, 8060).

BİBLİYOGRAFYA :

G. Cope, "Gestures", *A Dictionary of Liturgy and Worship* (ed. J. G. Davies), London 1972, s. 185-189; W. R. F. Browning, *Dictionary of the Bible*, Oxford-New York 1996, s. 288; D. Cohn-Sherbok, *A Concise Encyclopedia of Judaism*, Oxford 1998, s. 150, 176; Yusuf Besalel, *Yahudilik Ansiklopedisi*, İstanbul 2002, III, 660-661; C. van Arendonk - [D. Gimaret], "Salâm", *Et*² (İng.), VIII, 915-918; G. A. Barton, "Salutations", *ERE*, XI, 106-108; G. A. James, "Salutations", *Encyclopaedia of Religion* (ed. L. Jones), Detroit 2005, XII, 8060-8062.

KADIR ALBAYRAK

SELÂM

(السلام)

Namazdan çıkmak için
başı sağa-sola çevirerek okunan
dua cümlesi.

Namazdan çıkmak için son oturuşta (ka'de-i ahîre) yüzün sağa ve sola çevrilecek belirli kelimelerin söylenmesi selâm ve teslîm olarak adlandırılmış, birincisine "es-selâmü'l-evvel" (et-teslîmetü'l-ülâ), ikincisine "es-selâmü's-sânî" (et-teslîmetü's-sâniye), ikincisine birden "et-teslîmetân" denilmiştir.

Hz. Peygamber'in namazın sona erdirilmesiyle ilgili söz ve uygulamalarını göz önüne alan fakihler, namazın sonunda selâm vermenin gerekliliği üzerinde fikir birliği etmekle beraber Resûlullah'ın bu konuda farklı yorumlara imkân verecek açıklama ve uygulamaları da bulunduğundan selâmın hükmü ve şekli hakkında değişik görüşler ortaya konmuştur. Namazın sonunda iki tarafa selâm verilerek namazdan çı-

kılması Hanefîler'e göre vâcip, Hanbelîler'e göre farzdır. Mâlikî ve Şâfiî mezhebinde farz olan birinci selâmdır; ikinci selâmı Şâfiîler sünnet olarak niteler; Mâlikî mezhebinde imama uyan kişinin namazdan çıkmak, imamın selâmını almak ve solundaki cemaati selâmlamak amacıyla üç defa selâm vermesi sünnet olmakla birlikte mezhepteki meşhur görüşe göre imam ve tek başına kılan için ikinci selâm sünnet değildir. Ebû Hanîfe'ye göre kişinin namazdan kendi isteğiyle yaptığı bir fiille çıkmasının (hurûc bi-sun'ih) rûkûn olduğu dikkate alındığında ilk selâmı farz olarak nitelleyen üç mezhep imamının bu noktada onunla birleştiği görülür; ancak Ebû Hanîfe'ye göre -mekruh olmakla birlikte- kişinin bilerek konuşması veya namazla bağdaşmayacak bir iş yapması gibi bir fiiliyle bu farz yerine gelirse de üç mezhepte namazın geçerliliği için bu fiilin selâm şeklinde olması zorunludur. Selâmın farz olduğu görüşünde olanların delili Hz. Peygamber'in namazı başka bir şekilde bitirdiğinin nakledilmemesi ve, "Namazdan çıkış selâmla olur" anlamındaki hadislerdir (Ebû Dâvûd, "Şalât", 73; Tirmizî, "Şalât", 62). Hanefîler bu hadislerin vücûba delâlet ettiğini kabul etmekle birlikte, "Kişi namazının sonunda oturmuş haldeyken selâm vermeden abdestini bozarsa namazı câiz olur" (Tirmizî, "Şalât", 183) ve, "Bunu (teşehhüd) okuduğun zaman namazını bitirmiş olursun, artık kalkmak istersen kalk, oturmak istersen otur" (Ebû Dâvûd, "Şalât", 178) anlamındaki hadislerden namazdan başka fiillerle çıkmanın mümkün olduğunun anlaşıldığını ileri sürerler (Resûlullah'ın bazan selâm vermeden namazı bitirdiğine dair bir rivayet için bk. Zeylâî, II, 62).

Namazdan çıkmak için söylenecek selâm sözünün en azı Hanefîler'e göre "es-selâm", diğer mezheplere göre "es-selâmü aleyküm"dür. Sünnete uygun olanı ise Hanefî, Şâfiî ve Hanbelî mezheplerine göre "es-selâmü aleyküm ve rahmetullah", Mâlikî mezhebine göre "es-selâmü aleyküm" şeklindedir. Bazı fakihler tarafından "ve rahmetullah"tan sonra "ve berekâtüh" lafzının eklenmesinin mendup olduğu ifade edilir. Selâm sadece belirli hareketle, belirli kelimelerin söylenmesinden ibaret bir şekil olmayıp bu esnada kişi sağında ve solunda bulunan müminlere ve hafaza meleklerine selâm vermemi, ayrıca imam cemaate, cemaat de imama ve cemaate selâm vermeyi, yani onlar için esenlik ve iyilik dilediğini gönlünden geçirmelidir. Hanefî, Şâfiî ve Hanbelî mezheplerine göre

selâm sözünü söylerken kişinin arkadan yanağı görülecek biçimde başını sağa ve sola çevirmesi sünnettir; ayrıca Şâfiî ve Hanbelîler'e göre selâm sözünü söylemeye yüzü kibleye dönük halde başlamalıdır. Mâlikî mezhebine göre imam ve tek başına kılan kişi yüzü kibleye doğru iken selâm vermeye başlayıp başını hafifçe sağa çevirir, sola selâm vermez; imama uyan ise aynı şekilde sağa selâm verdikten sonra imamın selâmını almayı kastederek kibleye doğru selâm verir, ardından solunda cemaat varsa soluna da selâm verir ve her defasında selâm sözünü söyler (bu konuda mezheplerin dayandıkları farklı hadisler için bk. Ebû Dâvûd, "Şalât", 183-185; Tirmizî, "Şalât", 105-106). Hanefî ve Hanbelî mezhebinde namazdan çıkışı cemaate duyurmak amacıyla imamın birinci selâmı ikinci selâma göre daha yüksek sesle söylemesi sünnettir. Mâlikî fakihlerinin bir kısmı ikinci selâm verilmesi halinde bunun sessiz söylenmesini mendup görür.

BİBLİYOGRAFYA :

Muvaffakuddin İbn Kudame, *el-Mugnî*, Beyrut 1405, I, 323-327; Abdullah b. Yûsuf ez-Zeylâî, *Nasbû'r-râye*, Beyrut 1407/1987, II, 62; İbnü'l-Hümâm, *Fethu'l-kadîr*, I, 275-280; Şirbînî, *Mugnî'l-muhtâc*, I, 177-178; Buhûtî, *Keşşâfû'l-kunâ*, I, 388-389; Muhammed b. Ahmed ed-Desûkî, *Hâşiye 'ale's-Serhi'l-kebir*, Beyrut, ts. (Dârü'l-fıkr), I, 240-241; İbn Âbidîn, *Reddû'l-muhtâr* (Kahire), I, 448, 468, 524-530; "Teslîm", *Mv.F.*, XI, 314-316; Hamdi Döndüren, "Hurûc bi sun'ih", *İslâm'da İnanç, İbadet ve Günlük Yaşamış Ansiklopedisi* (ed. İbrahim Kâfi Dönmez), İstanbul 2006, II, 828; İbrahim Kâfi Dönmez, "Selâm", *a.e.*, IV, 1771-1772.

SALİM ÖÇÜT

SELÂMÂN (Benî Selâmân)

(بنو سلامان)

Kahtânîler'den Kudâa'ya mensup
bir Arap kabilesi.

Kabilenin nesebi Selâmân b. Sa'd b. Zeyd b. Leys b. Sûd b. Eslem b. Kudâa vasıtasıyla Kahtân'a ulaşır. Kahtânîler'den Ezd, Hemdân, Mezhic ve Tay kabilelerinin de Selâmân adını taşıyan kolları vardır (Halebî, III, 277). Benî Selâmân Hayber, Vâdîkurâ ve Selâh taraflarında bir yer olan Cinâb'da oturuyordu. İslâm öncesinde Evs'in kolu Benî Zafer ve Mürre b. Avf'tan Benî Sirme ile dost oldukları ve onlarla dayanışma yemini (hîlf) yaptıkları kaydedilen (İbn Sa'd, *et-Tabakât: el-Mütemmim*, s. 128) Benî Selâmân hakkında kaynaklarda fazla bilgi yoktur. Eyyâmü'l-Arab'da yer almadığı gibi Câhiliye şiirinde de pek fazla geçmez. Aynı şekilde Kudâa'nın diğer kolları